

Posudek na diplomovou práci

Diplomová práce Pavla Kovaříka „Zavedené nepořádky. Československý fotbal a jeho fanoušci v letech pozdního státního socialismu“ předkládaná na Ústavu českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy má za cíl stát se „popisem fungování velice specifického společenství fotbalových fanoušků pozdního státního socialismu [a] zároveň příspěvkem k širší debatě o povaze pozdního státního socialismu v posledních letech svého trvání.“ Tento cíl se studentovi daří v diplomové práci bez výhrad naplnit, a to včetně přesvědčivého konceptuálního uchopení, a výjimečné čtivosti vyplývající z vysoké jazykové úrovně textu.

Práce je přesvědčivým způsobem vsazena do debaty o současných dějinách českého a československého prostoru, především do období pozdní normalizace a přestavby, s některými dějinnými referencemi vykračujícími do období postsocialistické změny. Pavel Kovařík hlásí především k tomu konglomerátu prací, který bývá označován za revizionistický a problematizující totalitně-historický dichotomický pohled na dané období. Tomuto pojetí, včetně odkazů na ikonickou práci Alexeje Jurčaka, se v období cca posledních pěti let z různých důvodů dostává širší pozornosti a práce Pavla Kovaříka je jednou z dosud nejzdařilejších aplikací tohoto paradigmatu v české historické vědě.

Tomu napomáhá i fakt, že se Pavlu Kovaříkovi podařilo sesbírat velmi cenný vzorek historického materiálu, a to jak komunitních materiálů a novinových článků, tak i rozhovorů získaných metodou orální historie. Bohatá pramenná základna umožnila studentovi opatrnější komparaci s NDR, přičemž se obdobně jako při reflexi dalších podobných kontextů (např. SSSR), jakož i klasických učebnicových případů ostrovního fotbalového fandění, přidržel sekundární literatury, která je k daným tématům k dispozici. Tato perspektiva umožnila Pavlu Kovaříkovi načrtnout základní rysy diskuze (sub)kulturního transferu v období pozdní normalizace a přestavby a dále i reflexe mezioborových subkulturních studií, které v českém kontextu byly v poslední dekádě obzvláště plodné. Přes poměrně bohatou lokální produkci si k nim student zachoval zdravý odstup založený na řemeslné intuici historika. Přes výbušnost tématu pak Pavel Kovařík uspěl ve své snaze odhlédnout od elementů morální paniky obklopující mediální a bezpečnostní reflexe fotbalového fandění a zaměřit se na komunitní princip fungování a organizace skupin ultras fanoušků a fotbalových

chuligánů. Tento aspekt vycházející primárně z emické perspektivy zkoumaného vzorku je potom pravděpodobně nejceněnějším přínosem diplomové práce, neboť se mu daří zachovat si odstup od často senzacechtivých, zkraslených či účelově manipulovaných informací, které fanouškovskou realitu obklopují. Přesvědčivá je i Kovaříkova aplikace Jurčakova konceptu života „vně“ konfliktu disidentů a vládní elity. Tvrdším fotbalovým fanouškům totiž „zápas [...] disidentů a jejich kulturních elit se sférou prorežimních aktivistů [...] připadal prostě nezajímavý. Žili [lehko] mimo něj [...]“, „vedli opravdu veselý život“ a „celkově se radovali.“ Nejednalo se ale ani o „romantizovanou subkulturu, která žije zcela mimo normalizovaný svět pomyslně šedé okolní společnosti.“

Při obhajobě bych rád Pavla Kovaříka poprosil o rozvedení dvou bodů. Přestože je jeho práce ve zcela neoddiskutovatelném dialogu s tou součástí naší disciplíny, kterou jako historici nazýváme dějinami každodennosti, přece jen lze o každodennosti fotbalových fanoušků psát jen s obtížemi. Drtivá většina informací, s nimiž v diplomové práci nakládá, se totiž vztahuje k mimořádným okamžikům vně každodenního života. Elektrizující atmosféra vybičovaného fotbalového derby svou alchymii připomíná spíše sváteční vytržení, vnějškově nikoli nepodobné náboženským extázím. Jak se, a sám na tuto otázku neznám jednoznačnou odpověď, lze s touto drobnou disonancí vhodně vypořádat? Druhý bod k diskusi se týká (sub)kulturního transferu Východ-Východ a Jih-Východ. Lze mimo v práci diskutovaného zápasu východoněmeckého týmu v Ostravě dohledat vlivy například polského či jugoslávského fotbalového fandění. Lze také dohledat to, jakými konkrétními kanály se na Bazaly dostaly informace o italských vzorech, k nimž se ostravští ultras nepochybně vztahovali?

Ve světle výše napsaného považuji za vhodné diplomovou práci Pavla Kovaříka „Zavedené nepořádky. Československý fotbal a jeho fanoušci v letech pozdního státního socialismu“ doporučit k obhajobě.

V Praze, 26. 8. 2019

Mgr. Ondřej Daniel, Ph.D.